

давців може доведеться де-який час ще більше погодувати чи померзнути! За те вони запевне почувують високе душевне задоволення, справивши свій моральний обов'язок перед тою людиною, яка весь свій вік поклала на служіння своєму народові, на визволення його з тяжкої неволі.

Яким же тяжким докором цей самоотвержений вчинок нещасних політичних засланих падає на наше громадянство!

Разом з грішми до редакції од політичних засланих надіслано й листа, в якому вони пишуть: «Ми, політичні заслани далекої Олончини, довідавшись з газет про будівництво пам'ятника широкохатному Тарасові, поставили собі за моральний обов'язок уділити на що велику справу хоч малу частину з тієї дачки, яку нам дає уряд. Окрім того ми найшли й сторонніх людей, котрі навіть не знайомі з творами Т. Шевченка, а тільки знають про нього по чутках, і ці люди з спочуттям одіались до народного будівництва пам'ятника народному журливцю. Це спочуття ми знайшли в далекій чужій Олончині. Не вже ж українське громадянство не приложит старання до збирання хоч найменших лепт на цю народню справу на батьківщині поета?»

Тяжким, повторяємо, докором і соромом падають ці слова на наше громадянство, котре так байдуже ставиться до будівництва пам'ятника Т. Г. Шевченкові.

Нехай же вчинок політичних засланих пробіє це недальство, і примусить наше громадянство жвавіше взятися за справу з пам'ятником одному з найкращих синів України.

Української людности налічують до 30,000,000. Коли б ці мільйони дали хоч по копійці, то й тоді б склалася така поважна сума грошей якої було б цілком досить для збудування пам'ятника Т. Шевченкові.

М. Л.

ПО УКРАЇНІ.

У Києві. Неспокійні чутки. В київській університет надійшов такий наказ, щоб в головне воєнно-медичне управління було надіслано відомості про студентів 5-го курсу медичного факультета, щоб їх можна було розмістити зауряд-лікарями 1-го розряду у військовій, коли б сталась загальна мобілізація армії.

Вісті з суда. Два смертні присуди. В київській воєнно-окружній суді 4 лютого за вбивство селянки Ульяни Нестеренкової двох селян Павла Труханова й Азаря Бічечка приговорено до смерті.

В київській судовій палаті на 3 марта назначена розглядатись справа Миколи Залізняка й Єфима Квасницького, яких обвинувачують по 5 і 2 ч. 132 ст. карн. зак.

Проти української мови. 3 лютого члени українського наукового товариства у Києві на VIII своєму засіданні, з приводу 45-літнього ювілею наукової діяльності П. І. Житецького, склали ось яку телеграму на честь йому: «Члени українського наукового товариства у Києві і гості, зібравшись на засідання, присягаємо шануванню Вашої 45-літньої наукової діяльності, однодушно посилають Вам своє гаряче привітання і бажання ще довгих років високоплодотворної праці на пожиток української науки і глибоко жалкують, не бачучи Вас в своєму оточенні», і постановили послати по телеграфу. Але

1620 року, які показали, що П. І. казав правду.

«Знеіда Котляревського і древнійшої спомини ея в зв'язку з оглядом малоруської літератури XVIII в.» вийшла р. 1900. Метод цієї праці інший, ніж в подібних працях інших вчених, — «Енеїду» Житецький розглядає, як продукт цілої низки попередніх літературних зв'язків, і тільки розібравши літературу до Котляревського, Житецький спинається на Енеїду.

Не дивлячись на свою тяжку слабість, П. І. не перестає працювати ще й досі. Року 1903 в «Записках Наук. Товариства ім. Шевченка» була надрукована «Острозька трагедія 1636 л.»; того ж року вийшла стаття з приводу магістерської дисертації В. М. Перетца. В «Известіях Академії Наук» були надруковані «К истории русско-украинского языка» (року 1904), і «О переводі Евангелія на український язык» (р. 1906); останньою працю П. І. вважають до теми, з якої він розпочав свою наукову діяльність. Треба зазначити ще дві праці П. І.: переклад діалога Платона «Кратил», — де аналізується питання про мову (Журнал М. Н. П.) і стаття «Гумбольдт, как языковед» («Вопросы филол. и психології»). Ми не зазначаємо сили дрібних рецензій, які в свій час подавав П. І.

Скрізь в означених працях П. І. виступає перед нами, не як обмежений лінгвіст, не як одноманітний історик літератури, а як філолог в кращому розумінні цього слова, що зміг з'єднати зазначені елементи. Почав П. І. свою наукову діяльність з маніфеста в «Основи», за яким і йшов все своє життя, розроблюючи викладені в ньому тезиси. П. І. не належить до людей, що багато обіцяють і мало або нічого не дають. В тяжких обставинах свого невеселого життя він не тільки чесно вилупив зату на себе працю, але й дав нам блискучий і яскравий зразок, що творча сила має спроможність при гарячій любові й знанні виявлятися в яких завгодно обставинах. І як 45 років попереду він був молодий ентузіастом, повним мрій і

на телеграфі цей телеграми чомусь не було прийнято, тим часом як польські телеграми приймаються вільно. І це вже не перший випадок, що українських телеграм на київському телеграфі не приймають.

3 Китиціни. Голод. З м-ка Махнівки, бердичівського повіту, нас повідомляють, що й там уже голод дає себе відчувати. Рідко в кого вже можна забачити житній хліб; більш всього їдять яшній пів з вісом, горохом то що. Багато полів так і зминують незасіяні, та й на весну нема чим їх обсіяти. Селяне чекають за допомоги від казни, але все щось нічого не чути.

Труси й арешти. Останніми часами в Умані було зроблено багато трусів; після де-яких трусів були й арешти.

(К. Всти).

3 Волинні. Продовольча записка. З м-ка Кодні, житомирського повіту, до «Віст. В.» пишуть: «Недорід і од того голод зовсім призвів селян до вбожества; потрібна негайна і велика продовольча записка. Озмина або не засіяна, або так чорніє, не зійшовши. Нещасні селяне скаржаться на своє безвідрадне становище, що стає ще гіршим од лютой зими, страшеної дорожничі на хліб та безробіття. Часто-густо можна бачити, як селяне розпродують за безцінь захарчовану скотину, аби задовольнити того неблаганого лютого звіря, що зветься—голодом. Навіть заможні селяне почали скуповувати хліб ще з осені. Через недорід ціни на хліб прогресивно зростає і за пуд звичайного житнього борошна платять уже по 1 карб. 60 коп. і більше, а печений хліб продається по 5 з половиною коп. фунт. Борючись з голодом, за прикладом інших місцевостей, земство організувало записку вбогим людям, купивши кілька вагонів хліба, і збирається одкрити в Кодні магазин, де б продавався хліб по 1 карб. 20 коп. за пуд. Але цього хліба ще мало для боротьби з голодом, бо одна з головніших форм продовольчої записки—продаж хліба по заготовчій ціні не дійде до найбіднішого загалу, що не має за що купувати цей хліб. Вони з дня на день перебиваються, без всякої надії дотягти до весни. Негайна записка потрібна. Та селяне не одне в неї і вірять, кажучи, що «ще не дуже пару чобіт поб'ємо, поки цей хліб буде».

З м-ка Любомля, новгород-волинського повіту, надходять так саме невтішні звістки. Тамшня людинці відчуває велику потребу в хлібові; бо не тільки нема що сіяти на весну, а й зараз люде не мають чого їсти. Заможніші збираються всякими способами записку селянам і добути їм хліба на сімво.

(Dz. K.).

3 Поділля. Продаж наземних лісів. Київ-подільське управління ліборобства й державного майна назначило на продаж ось які лісні частки з казенних дач: Фрідровської дачі—9 дес. 910 кв. саж. за 9.930 карб., Багачевської—3 дес. 1.600 кв. саж. за 4.159 карб., Гавриловської—1 дес. 1.150 кв. саж. за 2.428 карб. і Приворожської—11 дес. 1.990 кв. саж. за 6.507 карб. Торги одбудуться 10 марта в подільській губерській палаті.

3 Чернігівщині. Підпали поміщиків й заможних селян. З Чернігова «Рвч» пишуть, що не зважаючи й на зimu підпали поміщиків маєток та клунь з хлібом у союзників по губернії все не сплять, а з козельського, крелевського, конотопського й інших повітів надходять звістки про безперестанні пожежі, переважаю

гарячої любові до народу і науки, таким зостається він ще й досі.

Другий реферат з приводу святкування Житецького прочитав Е. К. Тимченко, який більше зупинився на працях ювілянта з боку філології. Зазначивши, в якому становищі стояла справа з вивченням української мови в передмітті виступу П. Житецького, докладчик-вчений місце і значіння П. І. на сьому полі. Раніше було велими поширене переконання, що існують язики ґрунтовні, язики—батьки, і філіяльні, язики—діти, несамостійні.

Довго тяглась суперечка, і тільки в 60 роках працями А. Потебні питання про український язык було поставлено на зовсім науковий ґрунт. Потебня висвітлює поодинокі об'яви доводили з історії язика і порівняннями з спорідненими славянськими язиками, але не дав суцільного історичного нарису фонетичного розвитку язикового.

Останнє зробив д. Житецький.

За ті часи ще не досить були відомі всі діалектні варіації українського язика, тим трудніше було д. Житецькому класувати різновірні з'являса сучасної мови. Спинившись потім на аналізові видатніших праць П. І. Житецького, д. Тимченко так закінчив свій доклад: Коли ми пригадаємо, як мало був розроблений український язык в ті часи, то ми не дивуватимемося, що не маючи досить матеріалу на всі говори українського язика, д. Житецькому доводилось братись на догадки і комбінації, що часом не досить були уґрунтовані, але повинні признати, що сила творчости автора, його повні до тепу міркування, широкість горизонту в його науковій будові, поривали мисль до шукання нових доріг, відкривали їй несподівані перспективи і захочували до перегляду старих тверджень і до нових одслів.

Обидва реферати викликали довгі опілески гостей, що заповнювали всю залу.

Іван Огієнко.

в економіях великих поміщиків. З дозволу губернатора поміщики випиують для охорони маєтків відомих інгушів та черкесів. Де-яким видається казенна зброя.

3 Полтавщині. Нова цукроварня. 3 марта місяця сього року в думка розпочаті будувати нову цукроварню в дубенському повіті, при ст. «Ромодан», к.-п. та х.-м. залізні. Завод має будуватись на акціях; фундаторами його являються місцеві землевласники В. М. і К. М. Леонтовичі та Г. М. Малинка й С. М. Родзянко. Статут—е чутка—вже затвержено і більшість акцій розібрано. Фондовий капітал товариства нового заводу 750.000 карб., поділений на 750 акцій.

3 Катеринославщині. Забавозна студентів гірничого інституту. «Гол. М.» з Катеринослава телеграфують, що конфлікт між студентами й професорами в гірничій школі все загострюється. Професори заявили, що вживуть рішучих заходів, коли не перепиниться забавотство. Сподіваються, що школу буде закрито.

3 Харківщині. Додаткова платня поліцейським. В г. Харкові поліцейстер звернувся до городского управу з проханням видати йому аж 2,525 карб. на додаткову платню городовим за январь місяць.

(Юж. Кр.).

«Небезпечна» особа. Як повідомляють «Бирж. В.», обраного за почетного мирового судью по харківському повіту колишнього міністра внутрішніх справ, ки. П. Д. Святополк-Мирського,—на цій посаді сенат не затвердив.

3 Херсонщині. Новий сіндікат. На півдні складається зраз новий сіндікат. Херсонські великі пароходні власники Сползито й Коваленко узали в аренду на кілька літ весь каботажний флот бр. Анатра в Одесі, що має в собі 75 барж та берлін і 8 буксирних пароходів. Оренда ця стала через те, що малося на меті зкласти великий сіндікат пароходних власників, в якому бр. Анатра не хотіли брати участь. Тепер же в сіндікаті візьмуть участь всі великі пароходні підприємства, що везуть каботажні грузи, головним чином—хліб, по Дніпру, Бугові й Дністру. В думка «урегулювати» фрахти, які власники пароходів везають низькими й не користними для себе після того, як спинилась перевозка хліба з дніпровських пристаней до Одеси. Гадають, що сіндікат цей зверне увагу і на Прут, де в пристанях є багато хліба.

(Рвч.).

3 Перебудова тюрми в Одесі. Одеський тюремний комітет, зважаючи на переповнення тюрми, клопоче перед головним управлінням попечительства про тюрми, щоб було дозволено перебудувати одноповерховий філігель тюремного цехгауза на двооповерховий корпус з камерами для в'язнів. Одеський ген.-губернатор і градоначальник ген. шт. ген.-м. І. Н. Толмачов, пробаваючи в Петербурзі, як повідомляють «Од. Н.», сам особисто підтримає прохання одеського тюремного комітету.

Українці в Америці.

Крадім дітей. В City of Mexico вже кілька місяців організувалось дуже оригінальне шайка злодіїв, що виключно крадуть малих дітей. За два місяці вкрадено 22 хлопчики та 27 дівчаток. Що сталося з дітьми, й куди їх забрано—нікому невідомо.

40 день під землею. Нещодавно в Ely New в одній копальні кам'яного вугілля сталось нещастя: відвибуху газу обвалилась земля й загородила вихід і шахти. Зважаючи на те, що хутко взялися до розкопок, пощастило—хоча аж через сорок день—виратувати з під землі чотирьох робітників живими. Як тільки трапилося лихо, зразу ж почали вертити машинною дірку над тим місцем, де повинні були працювати шахтери на глибині 1.000 футів під землею. Крізь ту дірку було протягнуто трубу, якою й спустили робітникам страву, аж поки не викопали підземного ходу.

(Од власн. кор.).

Лист з Кубані.

Коли становище української справи тепер сумне майже по всій Україні, то найсмішніше воно виглядає, або краще мовити вирає, у нас, на Кубанщині. Тільки вирає... Виглянуло було воно біде в області Катеринославської «Просвіти», хоч біде, тендітне та все таки виглянуло, але не встигло на світ Божій роздвигтись, як і вмерло наглою смертю, вмерло з усіми філіями. В кінці того року промайнула звістка, що має в г. Катеринодарі видавцями часопіс на українській мові, але більш нічого не чути. Друга звістка, що «Катеринославское Общество народных университетов» закликала лектора по українській історії... Загалом мало, дуже мало надходить звісток про життя тутешніх українців. Через все це дуже відрядно було читати з газет, що д. Городецький, делегат від Катеринославського «Обществ. нар. унив.», на з'їзді делегатів цього об'єднання виступив з пропозицією про народню освіту на Кубані рідною українською мовою... Але ця радісна звістка не зовсім проганяє проклятий сум, навіяний дійсністю. А сум зворово обгорта, коли глянеш на тутешню діяльність на користь української справи, хоч би по станціях. Мимоволі читаючи звістку, запитаєш: чи багато найдеться таких, щоб підтримали цей голос, хоча б між інтелігентною частиною громадянства? Запевне небагато. Досить тільки подивитись на більшість сільської (станіч.) інтелігенції і навіть на вчителів, щоб пересвідчитись в цьому. Для останніх, напр., питання націоналізації школи, має

навіть «шкурний» інтерес.

Коли зараз мало помічається активної діяльності серед інтелігенції в інших частинах України, то там діяльність ця хоч раніш виявлялась, а тут раніш вона мало помічалась. Як що по других краях України всю провину за свою інертність гронація маляньство валить на верхи, на давляння зверху, то тут його ще більше валить на низ, на так званний «ґрунт». Коли перше виправдування більш-менш справедливе, то про друге сказати цього зовсім неможна. Бо ґрунт тут, як ґрунт, коли ще не кращій як де-інде. Козацтво, більше забезпечене матеріально від крестянства, в сучасний момент виявляє кращій ґрунт для просвітно-національної діяльності. А вина, котра закидається на низ декотрими з тутешньої інтелігенції така: козаки то такі перешерсті, що, «Я їм уже читав одну малоросійську газету «Громадську Раду» чи як її, так оні їю не розуміють і язык етот не признають за свой, хотя і самі не умею читать по малоросійськи і плохо понимаю». А инший зауважить, що як читав Евангеліє українською мовою, так «нѣкоторые смѣялись, а нѣкоторые возмущались даже, что такую святую книгу перевели на простой языкъ». А то ще й третій зауважить, «что чистый малорусский языкъ употребляется только въ книгахъ». Книжку українську, або часопіс поимж нашою інтелігентією важко добути. Наша інтелігенція, як поміж собою, так і з козаками, більше балакає тією зрусифікованною мовою, яка живає тільки де котрі сільця українські. От і козак, що балакає з таким добродієм, не хочучи «вдарить лицом в грязь» і собі закидає на московський кшталт, вставляючи сільця, які запам'ятав. І от на підвалинах цього де котрі з інтелігентів висноують, що мова козацька не підходить під руську, ні під українську, і що вони краще розуміють першу. Між тим висновок цей дуже неправдивий. Тай справді: мова козаків, коли прислухатись до неї, не дуже покаянічна за мову Степової України Херсонщині, Катеринославщині, Таврії». Треба тільки прислухатись до мови дітей, жінок, козаків, що не були на службі, або були давно, як перед нами повстає рідна мова, навіть з такими чисто українськими виразами, які вже по інших частинах вийшли зовсім з обіихуду. Навіть служба зовсім не псує так мову, як салдатина. Козаки мову свою шанують, хоч і переймають де-які московські сільця. Коли добавити, що звичай в козаків всі чисто українські, що весілля, колядки, шедрівки, поєсанія, як і в Україні, що українські пісні лунають на вулицях і на бесідах, то побачимо, що народ тутешній зовсім не так зрусифікований, як це де-кому здається. Я пробував давати книжечки школярам писані по українськи і сам інколи читав, так школярі читають і слухають з захопленням і кажуть, що книжки написані по їхньому. Так, що час кинуть такі нарікання на ґрунт! Пора зрозуміти тепер, коли вся національно-свідомо інтелігенція України виставляє де можна необхідність просвіти рідною мовою, необхідність цього і у нас на Кубані і прилучати й свої голоси де треба до цього домогання. А необхідність ця у нас не менша, як і в інших краях України. Нема чого гаятись. Треба якомога більше єднання між національно-свідомою частиною інтелігенції, єднання це потрібне більше як де-небудь, бо національно-свідомою інтелігенції, зауважу, що тут дуже мало.

Цікаво й те, що місцевий педагогичний журнал «Школа и Жизнь» замовчує щось про українське питання. Чим це пояснити?

Хв. П.

3 життя „Просвіт“.

4-го лютого, в засіданні шкільно-лекційної комісії київської «Просвіти» д. І. Огієнко прочитав реферат: «Розгляд підручників, по яких можна вчитись і вчити української мови». Шкільно-лекційна комісія ухвалила надрукувати цей доклад.

Єпископ Євлогій—«українець».

Хто б собі міг подумати, що єп. Євлогій може опинитись в ролі українця! А про те йде поміж тутешнім громадянством гучна поголоска і різноманітні балачки. Кажуть, що й книжки він роздає українські і... і... зо всього видно, що українське.

Через віщо-ж це все сталося? Ось про це я й хочу сказати з пару слів. Громадянство наше, як відомо, дуже незадоволене своїм тяжким становищем, обідьком воно не хоче більш вірити, а напружено жде чого-сь... Переконавшись, що праця останньої Д. Думи йде нежваво і що розгляд пекучих справ селян откладається десь на довгий час, громада захвилювалась і висилає своїх уповноважених їхати в Думу, щоб нагадати про свої інтереси і поставити їх на першу чергу. От один з таких посланців, щоб розпитати дорогу і перевірити правдоподібність балачок, що ніби то котолікам не будуть давати землі, опинився рідзвяними св'ятками в Холмі, в поклях Євлогія. Мушу додати, що цей посланець, хоч і котолік, а разом з всіма не хоче й знати посла Наконечного, котрий тягне сторону великих власників. Євлогій-же що оказію скористував по-своєму: радив приставати до

*) Кажучи все це я маю на виду північну частину Кубані, де людність за малим дуже винятком українська.

православної віри, бо, мовляв, тільки тоді люде мають право надлятися на задоволення своїх бажань; казав нагодувати його в кухні кашею і дав книжку «Рідна земля», котра має ніби то навчити людей, як добиватися кращого життя. Треба тільки переглянути 2—3 сторінки цієї книжки, щоб запевнитись в її напрямку: од неї так і несе букетом à la Пуришкевич.

Чого в ній тільки нема? Є, наприклад, такі «історичні» вигадки, що аж жах бере. Але найбільше досталося в ній полякам... Ця книжка, що й казати, не задовольнила ні посланця, ні громаду, для котрої вона не більш, як сміття, що вимітають геть за поріг свого дома. Та прихильники Євлогія ширять поголоску, що він—українець по духу.

Але те українство, скажу од себе, не підходить під загальний фон малюнка, що існує останніми часами над більшістю наших громадян.

Я. С.

ОСТАННІ ВІСТІ.

(По телеграфу та з газет).

Відгуки парламентського життя.

ПЕТЕРБУРГ, 5. Державна Дума. Засідання починається о 2 год. Головою сього дня Волконський. Оповідуються біжучі справи. На черзі законопроект про заведення викладу польської мови та уроків арифметики цією мовою в бельгійській та холмській учительських семінаріях та заснування посади вчителів польської мови в андреевській, солецкій, сінціській, вінницькій, леуцькій посади, вчителів литовської мови в лейверській семінарії. Єпископ Євлогій подає поправку, щоб вчити тільки тих цим мовам, хто забажає. Більшість поправок приймається. Всі три статі приймаються.

На черзі доклад фінансової комісії по законопроекті про продовження законів од 2 января 1905 року про зміну де-яких постанов державного промислового податку. Фінансова комісія думає продовжити закон 2 января 1906 р. Продовжити в повному його об'ємі, як часову міру, але обмежити це якимсь строком, а саме на два роки. Бобринський пропонує обмежити не двома роками, а роком. Принято пропозицію припинити запис промов. Захаров від імени соц.-демократів, з'ясував політику правительства і каже, що воно тягне в руку багатим, а не широким масам людности. Представник міністерства висловлюється проти змін в закон. Дебати закінчено. Дума одностайно приймає перехід до читання по статтям законопроект. О 3 години оповідають перерву в пів години. Засідання починають о 4 г. 40 хв. При першій читанні Ніселевич підтримує резолюцію комісії. Оповідуються поправки. Дума більшістю визнає небажання внесення поправок. Законопроект приймають в редакції комісії. Читають вдруге і знов приймають, після чого передають в редакційну комісію.

Судові справи.

НИЖНІЙ-НОВГОРОД, 5. Судовою палатою засуджено двох народних вчителів та волостного писаря за поклік до боротьби з існуючим ладом: одного до кріпости на рік та чотирі місяці і двох на рік. Одного за росповсюдження нелегальної літератури засуджено до кріпости на три місяці.

ПЕТЕРБУРГ, 5. В засіданні суду в справі Порт-Артура було вислухано промову оборонця ген. Смирнова.

ДОРІАТ. Двадцятилітнього хлопчика за образу царської особи засуджено до кріпости на вісім місяців.

ТИФЛІС, 5. Судова палата розглянула справу 84, яких обвинувачували в тому, що вони зробили страйк, пограбували цехгауз, де взяли зброю, а також забили паровозним тунеля. Чотирьох засуджено на поселення, а шістьох до кріпости на строки від шости до шістнадцяти місяців; останніх виправдано.

Бомби.

ТИФЛІС, 5. При трусі помешкання Обікшавлі знайдено 11 бомб, вибухової речі, револьвери, патрони та дві печаті з надписом «гурток нових терористів». Арештовано двох під час вироблення бомб.

Убивства, грабіжі та напади.

ПЕТЕРБУРГ, 4. На шоссе біля Люблина зроблено напад на почту; вбито 4 салдати та почтара. Гроші забрано.

АСХАБАД, 5. Вбито ножем хазяїна кишенного заводу Попова. Вбивцю випи-сав з Баку конкурент Попова.

ТИФЛІС, 5. Пограбовано аничсхаський собор. Серед ввійманих грабіжників є учень семінарії.

В Олександрополі вбито на вулиці помішника начальника ериванського губерського жандарського правління Апеля.

Труси та арешти.

МОСКВА, 4. З наказу судової палати арештовано начальника першого відділу служби руху московсько-казанської залізничної Шибанова, що орудував експропріаціями з вагонів коштовних товарів. Покрадено на велику суму грошей. Перед арештом у Шибанова зроблено трус, при чому забрано багато важних документів.

В земській покровській лікарні арештовано лікаря та фельдшерів за те, що переховували політичного.

ПЕТЕРБУРГ, 4. В справі революційної організації, яку знайдено в зв'язку з арештом жандара Богданова, арештовано 33 чоловік. Між ними кілька поліцейських, шість жінок і один бувший воєнний.

КАЛУГА, 5. Арештовано й засажено в тюрму грабників, що напали в яварі на ветеринарного інспектора і поручика Лаврова.

ЕРИВАНЬ, 5. В конспіративному помешканні знайдено багато зброї, вибухових речей та формених вбрань різних відомств. Арештовано двох студентів та гімназіста.

Діяльність адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 5. Скинуто з посади начальника кубанської області, наказного атамана кубанського війська генерала Михайлова, з призначенням його під оруду військового атамана кавказького війська. Військового губернатора Бабичова призначено замість Михайлова.

За кордоном.

БАРЦЕЛОНА. В городі вибухнуло дві бомби. Кілька чоловік вбито та поранено.

ВІДЕНЬ. Військова комісія обговорює надзвичайний бюджет військового відомства. Міністр сказав, що мовою, якою командуватимуть, буде мова німецька.

3 наукового, літературного та артистичного життя.

Нові українські композиції. В г. Харків друкується композиція молодого українського музиканта *Сергія Дримченка* на слова Олеса "Зімою". Окрім того д. Дримченко написав музику на слова Олеса "З журбою радість обнялась" (тріо—баритон, тенор і мецо-сопрано), а також композиції "Верховинні гірні" (слова Лермонтова—переклад М. Шаповала) і "Коліска" (слова Руданського). Останні дві речі надруковано у Біїві.

Нова драма Габрієля д'Анунціо. Італійський поет Габрієль д'Анунціо написав нову драму: "Кіпрська троянда". Музику до цієї пьєси пише вже композитор Лудеврано д'Ермано.

Бібліографія.

Олександр Півень. "Козача Рада". Поема на українській мові із побуту козаків кубанського війська. Ст. Уманська, куб. обл. 1907, ст. 42, формат фантастичний, ц. 35 коп.

Автор мав на меті описати в своїй поемі рай земний, який заведе в Кубанщині якась фантастична "козача рада". Щоб досягти своєї мети д. Півень дуже довго й не цікаво, з величезним повторюваням, нікчемними віршами описує Кубанщину, що

Віковою Красотою
Все стоїть та сяє;
Як у рині Панарама
Душу звеселяє! (3 стор.)

Далі автор описує життя чорноморців, як вони бідуєть, бо "не нема в людей ума", а природа—то "гори, камні, ліса, плавні, все земля вечиста (?)".

Довго бідували кубанські козаки, коли це раптом—"прийшла краша пора—геть, життя погане!..", бо "аже мурда десь од нас забіла, бо вже заміс ротаний біс лихую годину".

Наприкінці своєї поеми автор висяє і яким чином все це сталося: виходить, що цей рай земний занеда "козача рада", яку складало, певне, благодітельное начальство, в Катеринодарі з метою,

Щоб та рада,
Як брат брата,
Усіх шанувала;
Тихо, смиренно,
Любовирно
Землю розділа! (36 стор.)

І тепер на Кубанщині пають мир, згода і "в чоловічех благоволені":

Минулось те
Життя плохе,
Вернувся старий звичай:
Вже на разу,
На пораду
Нас козаків клучуть" (34 ст.)

Автор догадується, що йому не пойдуть віри і тому він пробує докладно описати, як "козача рада", зібравшись в Катеринодарі, молилась Богу в соборі, як вона влашталась на святі врата, як вітан "раду—всю громаду" отаман, як він кланявся їй і сказав відповідну промову. "Три неділі рада правди всім шукала"; "роботи була ціла куча (sic!) і рада не то в день, а бувало "й віч сиділа", поки такі

В кінці всього,
Слава Богу,
На третій неділі
Рада смиренно
Й любовирно
Ковчиза розділа (40 стор.)"

Зцікавлений читач хоче довідатися, як саме поділено землю, чи досталося землі й нігороднім, яких на Кубанщині живе більше 50%, чи "козача рада" задовольнила тільки козаків, чи зроблено ще які реформи в життю, але на всі ці питання автор не дає ніякої відповіді. Правда, він сам питає:

Чи до—діла
Все зробила
Рада військовая",
але відповідає на це питання цілком несподівано:

Про те казать...
Краще мовчать,
Бо добре не знаю.

А хоч би й знав,
То б не сказав,
Це—діло не наше" 41 (стор.)

От тобі й козачий рай на Кубанщині!.. Ми цілком віримо авторові, що рішати важкі соціальні та економічні питання—діло не д. Півня, але додамо од себе, що й поєми писати—теж не їх діло..

Ні по змісту, ні по формі поема д. Півня

не має ніякої літературної вартості; це твір—нового українського літературного Ваназен турп...
С. Віченко.

Театр і музика.

— Труппа О. С. Суслова в Петербурзі. Зараз у нас дає вистави українська труппа О. С. Суслова. До цього часу репертуар крутиться коло пьєс: "Жидівка Віхрестка", "Запорожець за Дунаєм", "Шельменко Денщик", "Сорочинський ярмарок" і т. н. Як "новинкою", Суслів частує пьєс "Кумою Мартою". Це безграмотна, лубочна переробка відомої російської драми Шпажінського—"Чародійка", зроблена актором Шатковським. Краще б Суслів не виставляв цієї сенсентиви. Сором та й годі! Чи то ж український театр такий бідний на путящі пьєси, що доводиться братись до переробки д. Шатковського, який навіть писати по українському не тямить? Невже д. Суслів забув, що єсть справді інтересні та літературні пьєси Карпенка-Карого, Кропивницького, Старицького, Грінченка, Яновської? Час би вже взятись до справжнього сучасного українського репертуару, а не житивитись старезними комедіями, які всім приїлися.

Столична преса, хоч і хвалить труппу, але од усіх рецензій віе якоюсь іронією, глузуванням. Петербурзькі критики думають собі, ніби всі українські пьєси начинні гопаком, без якого й обійтись не можна. Тут критика зовсім не знає новішого українського репертуару. Мені довелось балакати з видатними критиками. І всі вони, висловлюючись про українську пьєсу, кажуть: "Да, пьєса нічого себ, но жаль, что так мало поють и танцуют. А безъ пѣнія и гопака, какаая же это украинская пьеса?" Прикро було чути такі думки про український театр од людей наче б то я начитаних, тямучих у театрові, знайомих з драматичною літературою. Ідеяних українських пьєс тут не знають, а з перекладів з чужих мов простісенько глузують.

Коли я сказав одному відомому театральному критикові про те, що на українську мову перекладено: пьєсу Херманса—"Надію", "Єврей"—Чирікова та Ернста—"Провітителя пана Хитрого", то столичний критик почав так реготатись, що мало кишок собі не порвав. Прикро було слухати глум над українськими пьєсами, за якими в Петербурзі не визнають ніякої літературної вартості. Коли так озиваються тямучі критики, то що то вже каже звичайна публіка? "Ми ходимо дивитись на труппу Суслова через те тільки, що там добре співають, а розмов ми не розуміємо. Та й хіба не однаково, що там балакають "малороссы"? Адже ж кожна "малоросійська" пьєса скидається одна на одну". От погляд величезної більшости петербурзької публіки на український театр.

А критика?.. Про неї не варто й згадувати. Рецензії пишуть репортери, які зовсім не тямлять, що то таке український театр.

Важко про це писати, але "слова з пісні не викинеш!"

Микола Єремів.

— Ювілей вірменського театру. 28 яваря минуло 50 років з того часу, як існує в Росії вірменський театр. В цей день в Тифлісі був святковий спектакль, уряджений вірменським драматичним товариством. Прибуток з цього спектакля, як повідомляє "Р. Арт.", пішов на фонд, призначений для збудування власного вірменського театру в Тифлісі, в пам'ять його ювілею.

— Опера "Демон" вірменською мовою. Відомий драматичний тенор Ар. Костянин виставлятиме в Москві оперу "Демон" вірменською мовою. Для цієї вистави буде спеціально запрошено артистів-вірмен: Арцруну й Амрджяна—з Петербургу.

ДО ПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

ХАРЬКІВ. 30 яваря відбулося зібрання харківського історико-філологічного т-ва, на якому було порушено чимало цікавих питань з українства. Професори М. Сумцов та Д. І. Багалій прочитали реферати про наукову діяльність покойного київського професора М. Дашкевича. Докладчики, зазначивши його працю по російській історії, звернули особливу увагу на його значну діяльність по українській літературі. Після некролога про Неплюєва, прочитаного І. Філевським, було визначено дві теми на премію імені професора Потєбні. Перша тема—історичний огляд думок про походження української мови, а друга—життя й діяльність Г. Ф. Квітки-Основ'яненка.

Після виборів нових членів т-ва було обмірковано ще кілька справ. Між иншим, ухвалено висловити подяку д. Г. Павловичу за подаровані ним етнографічному музею малюнки типів селян ахтирського повіту, а студентові Кирилову за подаровані архиву старинні документи.

Крім інших докладів зазначимо ще доклад д. Міллера про постю москалів на Гетьманщині та на Слободській Україні в XVII та XVIII століттях. Докладчик зазначив, що крім всяких утисків, яких натерпілись наші селяне від москалів і особливо їхнього офіцера, всі постю зробили ще чималу шкоду місцевостям, де стояли москалі, тим, що вони коверкали українську мову, привчали до московських "салдацьких" пісень і т. н. Одно слово, вплив цих постю був однаково не користним для ук-

раїнських земель, як з побутового, так і з морального боку. В дебатах з приводу цього реферата брали участь проф. Багалій, Сумцов й Ветухов.

Проф. Сумцов прочитав коротеньку характеристику діяльності покойного проф. Г. Шульца, що був членом товариства з самого початку його заснування. Проф. Багалій зробив доклад про колишню приватну жіночу школу, що була в Харкові од 1820 по 1827 р. і існувала працюю місцевих педагогів.

СУМИ (Харківщина). 27 яваря в підгородній ліс Штейнера, над вечір прийшли люде за дровами. Коли вони ввійшли в лісну контору, то їхнім очам уявилась така страшна картина: на долівці калюжа крові і в ній лежить три постріляних чоловіки і при смерті жінка з простреленим животом. Коли почали обглядати будинок контори, то на печі в помешканні сторожа знайшли лічуну-підлітка, яка й розповіла ось що. Годин у чотирі вден в контору ввійшло три нестарих чоловіки і, гукнувши: "руки вгору", раптом почали стріляти з револьверів. Кулі почерзі перебрали: завідувача конторою—єврея, лісного сторожа і сторожа з водокачки ст. "Баси", що на той час там опинився. Коли жінка сторожа почала шукати перерізані згодом, то вони влучили і її з кулями в животі і, забравши 100 з лишком карб. грошей, яких було виручено за дрова, зникли.

Другого дня в городську лікарню у г. Сумах прийшов якийсь невідомий, домагаючись обгляду його поранену ногу. Коли його запитали, як виникло поранення, то він зпершу казав, що якось то виймав з кешені револьвера і випадково стрільнув і поранив ногу. Пояснення це показалося підозреливним і із лікарні звистили про це поліцію. Через деякий час невідомий уже був заарештований в лікарні, де після деякої уперти признався в злодійській винку, що він зробив з двома товаришами в лісній конторі Штейнера, де під час стрільня якось то випадково поранив і собі ногу. Злочинців всіх негайно арештовано, Сторожиха, що поранили убивчі, через ніч вмерла.

КАНІВСЬКИЙ ПОВІТ (на Київщині). Рідко, але трапляються в нашому суспільстві особи справді з альтрустичною вдачею, з добримі намірами. До таких осіб у київському повіті належав полковник Понятозький, що, боліючи горем людським, поклав в банк свої, які мав, гроші, заповідавши, щоб проценти з них цілком йшли на содержанию бідолашних сиріт в повіті. 8 мая 1904 року міністерство вн. спр. затвердило "Правила" про сей капитал і порядкування справою припоручено канєво-наслідківському з'їзду мирових посередників. Оце недавно вийшло звіттовлення з'їзду в шій справі за минулий рік. Воно найкраще свідчить, що об товті мури бюрократичного відношення до громадських справ, можуть розбитись самі високоуманні наміри і бажання, і не обрятує їх навіть "священна воля" заповідача. З звіттовлення видно, що на 1 яваря 1907 р. було капиталу полковн. Понятозького 54,933 карб. 84 коп., себ то—непоручного стовпа 54,422 карб. 60 коп. і прибутку на нього 511 карб. 24 коп. Протягом 1907 р. на них набігло проценту 2,589 карб. 39 коп. Таким чином процентів склалося всього 3,100 карб. 64 коп. Чи-ж витрачено їх на запомогу сиротам? Передано Канівському попечительству дитячих пріютів різночасно для 18 сиріт 1,980 карб. А решту грошей... прилічено до непоручного стовпа, бо ні на кою інше було витрачено. У повіті, де всеї людности 287,489, де нужна та невисипущі злиди, кладуть в домовину щорічно 7,879 душ (статист. 1898 р.)—щоб не найшлося більш 18-ти сиріт, щоб не було на кого витратити нещасних три тисячі карбованців—хіба це не абсурд?

С. ЛАВРИКИ, сквирського повіту (на Київщині). Ремства і рижна "машина" з року на рік все більше й більше популяризується в селянському господарюванні. Селяне наші переймають машини і ремства не з сільсько-господарських або ремісничих шкіл, на які в нашій окрузі й не світає, що не лічити, так знають, "Олексієвської" земської школи з ремісничими класами, що саме будується в с. Татарнівці,—а од панів-поміщиків, священників і єврей.

Як, справді, розповсюджена машина в Лавриках, про це свідчать такі факти. Кінних молотилок, або "машин", як називають їх селяне, знайдеться в нас з 7. Де які хазяї придбали собі "машини" для власного, виключно, вжитку, а де-які—"для заробітків". Як настане літо, так зараз і перевозять машину з обістя на обісте, беручи за обмолот копи коп. 15—25, в залежности від того, чи з кінними наймається машина, чи без них, чи з "бараншиком" (подавальщиком), чи ні. Молотять на машині свій хліб у нас не тільки замужні господарі, але і бідохта, що має кіп 3—5 всього хліба.

Окрім молотилок, трьох "німецьких" вітряків на камінних підмурку, парового млина (все належить селянам), двох машин для шитва, на яких працюють "київські", як кажуть всімішки старі селяне, шевці, єсть в нашій селі аж до 30 кравецьких машин. Кравецтво—це властиво лавриківське ремство. Навчати сина або дочку "шити на машині"—це для нашого "батька" те саме, що для старого сільського дяка побачити сина священником. Заробляють кравці наші шиттям своїм

не однаково. Тямучі, котрі вміють добре шити сорочки, піджаки, лейбики, гуні, пальта і т. п., мають чималий заробіток і відомі по інших сусідніх селах... Нелотенні, задовольняються кількома карбованцями на рік, що приносить їм шиття на машині...

СМІЛА, черкаського повіту (на Київщині). Од сільських селян, здебільшого хліборобів, "отчуждають" 40 десятин златної до хліборобства і мало не найкращої в смілянській волості землі. 29 яваря с. р. було зкликано до волости тих селян, яким належить ця земля. Начальник ст. Бобринської і мировий посередник заявили: що на тій землі, яку одберуть в селян, буде збудовано вагонні і паровозні майстерні, то чи згодні селяне продати землю? Більшість, до якої пристали і селяне-робітники ст. Бобринської, згодилась. Вагається тільки менша частина селян-хліборобів, яким при теперішній трьохпільній системі хазяйнування, доведеться оставитись один рік без хліба. "Гроші,—кажуть вони,—можна легко перевести, а землі не переведеш". Поки що, ніяких грошових умов ні начальство з ними ні вони з начальством не зазначили. Ходить чутка, ніби замість майстерень заснують на тій землі якусь "колонію", що найбільш і стає на перешкоді порозумінню.

Листування редакції.

Олександровськ. Д-ю Павленку. Граматика Гр. Шерштова коштує 20 к., Валозного—30, Тимченка—60 к. Роківі передплатники одірають "Кобзаря" після останнього внеску, коли видатять 6 карб. Що до історії Аркаса, то рецензент "Ради" дав про неї дуже прихильну рецензію.

А. Гал—чу. Вам послано листа. Страдаючо. Дивна у вас почта: 186 ч. вислали вас разів зо три; вийшло же раз.

Суми. Остапу. "Українська Муза" ще не виходила.

А. Смілянському. Листа вашого одіслано, куди одісл. "Кобзаря" буде вислано. Павловичі. Не піді. Більше фактичних відомостей—тоді, може, умістимо.

Ст. Фоминка. М. І. Кош-ву і де-яким иншим. Тарас Шевченко ніколи газети "Рада" не видавав, бо він помер вже 47 років тому, а "Рада" виходє всього третій рік. Його ж "оциненіє"—"Кобзарь" видано однією книжкою і ні раніш, ні тепер "поміжично" не виходило.

Програму й пробче число газети Вам вислали.

Д-ві Чупринці. "Коваль" не піді—вецензурний.

Д. Богачковому. У нас уже на цю книжку даю було рецензію. Ваша не піді.

Редактор Ш. Павловський.
Видавець С. Чиваленко.

Календарні відомости.

Середа, 6 феврала. Пр. Вукола, м. Іузіана, св. Фотія шатр., мч. Максима. Сх. сон. 7 год. 7 хв., зах. сон. 5 год. 22 хв.

Не збіррай оминої худоби, збери йому розум. Н. пр.

Приймається підписка на 1908 рік на щотижневу газету

"С Л О В О"

РІК ВИДАННЯ ДРУГИЙ.

"СЛОВО" призначено для українських, городських і сільських робітників. Через це "СЛОВО" особливу увагу звертатиме на прояви робітничого руху на всім світі і особливо на Україні.

Обстоючи справедливі національні домагання українського народу, "СЛОВО" не меншу увагу звертатиме на потреби і прояви національного життя українського народу Галицької, Угорської і особливо Російської України.

На сторінках "СЛОВА" знайде собі місце все більш-менш видатне з політичного і соціально-економічного життя України, Росії та Західної Європи.

Редакція і співробітники зостаються тіж самі.

Підписна ціна з пересилкою і доставкою в Росії на 1 рік—3 рублі, на 1 місяць—30 к., одне число 5 коп., за границю на 1 рік—5 р., на 1 місяць 50 к.

Адрес редакції і контори: **Київ, Большая Владимирская № 76.** Підписка приймається і в книгарні "Україна", Безаківська 8.

Редактор **С. Петлюра** 0-33-8 Видавниця **О. Корольова.**

3 8 січня 1908 року відкрита нова

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Літературно-Наукового Вістника У Києві, Прорізна вул., 20.

Мас за складі видання Львівської Видавничої Спільки, Наукового Товариства, Проф. М. Грушевського по історії України і українському шитанню, а також видання російської на українській мові.

Там же можна купувати комплекти Л.-Н. Вістника за попередні роки. 6—66—5

Приймається передплата на 1908 р.

на селянський тижневик

"СВІТОВА ЗІРНИЦЯ"

з щомісячним додатком

"ЧИТАЙТЕ, ДІТИ!" (Рік видання третій).

Мета "Світової Зірницї" лишається та ж, що й досі була: допомогти селянам до покращання їх добробуту.

Оповідки.

ПРОДАЄТЬСЯ

КАЛЕНДАРЬ

ПРОСВІТИ

НА РІК 1908.

Ціна 25 коп.

Склад видання в Українській книгарні, у Києві, Безаківська вул., 8. 34-12

ПРОДАЄТЬСЯ НОВА КНИЖКА:

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ.

Написав **Микола Аркас.**

До друку виправив В. Доманицький.

Стр. 384, 1—XVI вел. формату, 4 таблиці родоводів і 9 карт Української землі (од 2—6 фарбами мальовані), 210 великих малюнків і портретів: князів, гетьманів та інших діячів українських, та з життя України.

Ціна: на звичайн. папері—1 р. 50 к., на гарному папері, у артистично намальованій в кольоровій обкладинці (5 фарбами)—3 р. головний склад видання в Українській книгарні (бувш. Київ. Стар.) у Києві, Безаківська, 8. 6-46-8

Вже вийшла з друку і продається нова книжка

Мих. Грушевський.

3 біжучої хвили.

Статі й замітки на теми дня 1905—6 р.

ЦІНА 50 КОП.

Продається в Українській книгарні, Безаківська, 8 і в книгарні Л.-Н. Вістника (Прорізна, 20, кв. 3). 0—12—10

Вийшов з друку VI том

Історії України-Руси.

Проф. **Мих. Грушевського.**

Житє економічне, культурне і національне.

Ціна 3 карб. 50 к.

Продається в Українській книгарні у Києві, Безаківська, 8, і в книгарні Л.-Н. Вістника, Прорізна 20, кв. 3.

6—55—6

Бувший учитель українськє шукає посади дом. учителя. Знає лат. і грецьку мову. Спосається: Віницький, Миків Б. Луденко, для П. В.—на. 5—68—6

Приймається підписка на 1908 рік на щотижневу газету

"С Л О В О"

РІК ВИДАННЯ ДРУГИЙ.

"СЛОВО" призначено для українських, городських і сільських робітників. Через це "СЛОВО" особливу увагу звертатиме на прояви робітничого руху на всім світі і особливо на Україні.

Обстоючи справедливі національні домагання українського народу, "СЛОВО" не меншу увагу звертатиме на потреби і прояви національного життя українського народу Галицької, Угорської і особливо Російської України.

На сторінках "СЛОВА" знайде собі місце все більш-менш видатне з політичного і соціально-економічного життя України, Росії та Західної Європи.

Редакція і співробітники зостаються тіж самі.

Підписна ціна з пересилкою і доставкою в Росії на 1 рік—3 рублі, на 1 місяць—30 к., одне число 5 коп., за границю на 1 рік—5 р., на 1 місяць 50 к.

Адрес редакції і контори: **Київ, Большая Владимирская № 76.** Підписка приймається і в книгарні "Україна", Безаківська 8.

Редактор **С. Петлюра** 0-33-8 Видавниця **О. Корольова.**